

Obiectele umorului japonez presărate cu zâmbete

S.P. Huntington amintește de civilizația japoneză ca de o entitate culturală de sine stătătoare. Obiectele de artă ale proiectanților sugerează deja, la prima vedere, acest concept. Mobilele lui Toshiyuki Kita sunt asemănătoare unor obiecte mobile cu o geometrie reglabilă, de parcă ar avea o viaie gesticulare - am putea spune chiar creaturi - purtând însemnele stilistice inconfundabile ale creatorului lor.

După ce în secolul al XIX-lea reprezentanții epocii de reformă din Japonia au călătorit în Europa pentru schimb de experiență, acum parcă am fi martorii unei ofensive a culturii japoneze, menite să îmbogățească însăși cultura europeană. Creațiile lor par să dezmințite tezele clasice, conform cărora lumea aflată pe linia globalizării naște un limbaj stilistic internațional și un design globalizat.

Observatorul atent descoperă imediat faptul că în conceptul japonez al formelor, componenta estetică trebuie interpretată în primul rând ca o sesizare spirituală. După spusele lui Michael Moninger, "Diferențele nu înseamnă doar obiectivismul varietății formelor, aspect care îmbracă apariția obiectelor, ci și suplețea subiectivă, calitatea originalității, bisensualitatea practică, aș putea spune chiar tensiunea spirituală". Toate acestea sunt caracteristici corespunzătoare pentru descrierea obiectelor de artă ale creatorului japonez Toshiyuki Kita, care face naveta destul de des între Tokyo și Milano. Născut în 1942 la Osaka, designerul rezervat, dar totuși prietenos, a terminat în anul 1964 cursurile universității Naniwa Industrial Design College din orașul său natal. În 1967, deja fondează propriul său studio la Osaka, unde se ocupă preponderent de locuințe, stil de viață și artă manufacturieră. Din acest punct - caracteristic stilului rezervat al japonezilor - nu sunt alte elemente biografice caracteristice designerilor europeni din

1. Creatorului japonez Toshiyuki Kita
2. Fotolii Wink - Cassina

care se poate construi prin comentarii și preamăriri un piedestal. Toate acestea sunt carențe doar în ochii unui vest - european. În Japonia, unde anonimatul are o tradiție multiseclară și firme renumite, precum Sony, Sharp, Panasonic, etc. susțin colectivități de proiectare de mai multe mii de persoane, aceasta fiind o situație obișnuită. Aceste colectivități, de obicei, lucrează în studiouri amplasate în cele mai aglomerate cartiere de business ale marilor orașe, într-o "societate de consum cu o poftă inepuizabilă", unde "moda și trendurile consumatorilor se schimbă mai des decât anotimpurile." (Furnio Shimizu, critic de artă japonez).

Activitatea din ce în ce mai intensă și cu succes din ce în ce mai mare a designerilor japonezi în Europa poate avea mai multe cauze. Una poate fi faptul că japonezii au o tendință tradițională de migrațiune caracteristică aparte a acestui popor, așa cum relatează renumitul arhitect japonez Yoshinobu Ashikava: "nu ne stabilizăm nicăieri și nu ne atașăm de nimic." Spiritualitatea mobilității și a locuirii în continuă călătorie a apărut în conștiința poporului japonez din cauza deselor catastrofe naturale de pe insule. Astfel, este de la sine înțeles că Kita, încă din 1968, prezintă prestigioasei firme Moroso de la Milano colecția de obiecte de artă carpetate denumită "Saruyama", amintind de munții Japoniei. După aceasta, firma cumpără proiectul de design al fotoliilor ușoare "Walk" (plimbare). Ambele produse figurează până în zilele noastre în oferta firmei Moroso. Obiectele de artă care amintesc de natura sau gesturile ființelor vii, adică relația strânsă și sensibilă, tradițională față de natură sunt caracteristici stilistice comune ale artiștilor japonezi cunoscuți și în Europa, printre care se numără contemporanul recent stins Shiro Kuramata (1934-1991) sau membrul grupului Alchimia Masanori Umeda (1941-). Fotoliile asemănătoare unor flori ale celui din urmă creator sunt comercializate și azi de vestita firmă italiană Edra, care are mai ales colecții extravagante. În primii ani din Milano, Kita a făcut cunoștință și a colaborat cu mai mulți designeri italieni, ca: Silvio

Coppola, Giotto Stoppino și Bepi Fiori. Adevărata explozie apare doar mai târziu, în 1980, când într-o clipită a atins proporții internaționale cu colecția de fotolii care imită forme zoomorfe (creaturi oceanice), "Wink" (tras cu ochiul). Structurile metalice îmbrăcate în carpete colorate în stil sportiv, care se întind sub utilizator, au înotătoare metalice care sprijină capul și datorită articulațiilor metalice se pot regla continuu. Putem bănuși că aceste obiecte însumează experiența unui creator care a făcut dese și lungi călătorii.

Lilli Hollein, una dintre criticii lui Kita, vorbind despre succesul mobilelor tinere colorate, cu o formă mereu în schimbare, a afirmat următoarele: "o tragere jucăușă cu ochiul contra liniilor de trend principale."

Încă din 1983, fabricantul familiei de fotolii și a măsuței adiacente denumită "Kick" (lovitură) este prestigioasa firmă italiană Cassina. Ambele produse au fost alese încă în 1984 în colecția permanentă a muzeului de arte moderne Moma, din New York.

Cei care scriu aprecieri privitoare la munca lui Kita, în general amintesc de mai multe trăsături caracteristice, printre care se numără umorul, confortul, afinitatea tehnică, formele organice și caracterul metaforic.

După succesul seriei Wink se înmulțesc produsele, stilurile, relațiile europene:

- ▶ 1983 - proiectează lămpi pentru firma italiană Guzzini;
- ▶ din 1985 proiectează un șezlong confortabil, reglabil pentru firma germană Interprofil;
- ▶ în 1989 japonezul proiectează pentru firma italiană Casas, familia de scaune "Miraj". Aici se evidențiază caracterul modular caracteristic japonezilor, care împreună scheletul scaunului format din aluminiu turnat sub presiune și diverse elemente de susținere a capului, creând astfel noi caractere;
- ▶ pe lângă toate acestea, proiectează și pentru firmele italiene Academia, Luci, Ipnos, Atelier, Cidue și Magis;
- ▶ în 1996 pentru firma italiană "Adele" apare familia de fotolii ușoare pe rotile, care excelează prin membrii "Aki", "Biki" și "Canta". Aceste variante primesc individualitate prin montarea diferențiată a diverselor brațe și sprijinătoare la același ansamblu de bază, brațele colorate amintind de o gesticulare intensă.

Experiența sa a fost întrunită în cartea "Movements as concept" (mișcarea ca și concept) apărută în 1989, în Japonia. Între timp, firme europene și japoneze, cu ajutorul unor tehnici manufacturiere tradiționale interpretează moștenirea culturii obiectelor japoneze, integrând noi funcții în componență (de exemplu, termos).

3. Fotoliul Tok – Stokke
4. Aki, Biki, Canta

4.

Așa s-a născut:

- ▶ setul de vase acoperit cu lac urushi, conceput în 1986 pentru firma japoneză Ohnumkai-Koshudo;
- ▶ lămpi "Beppo" din hârtie de ozalid colorată, pentru firma japoneză IDK din 1991;
- ▶ lămpi "PAO" din hârtie de ozalid colorată, pentru firma italiană Guzzini din 1994;
- ▶ set de vase pentru călătorie "Yamanaka" din 1997, pentru firma japoneză IDK;
- ▶ în 2003 set de vase de călătorie "Pewter" (vase de staniu), pentru firma franceză Mariage Freres;
- ▶ set de vase și tacâmuri în 2003 denumit "Hana", confecționat din porțelan pentru firma japoneză Arita Nanakura Porcelaine.

În anul 1987, la aniversarea de 10 ani a Centrului Pompidou au delimitat în cadrul complexului comercial un spațiu dedicat culturii japoneze, unde au prezentat ceremonia consumului de ceai. Delimitarea s-a făcut cu ajutorul unor bare metalice, care nu separă în mod real spațiul, ci doar semnifică ideea de delimitare.

Kita poate fi considerat un cetățean internațional, un cosmopolit, așa cum mărturisește: "design-ul pentru mine nu are frontiere sau naționalitate, iar designerii trebuie să găsească un limbaj comun, care trece peste hotarele clasice." Mai mult decât atât, lucrând pentru o firmă austriacă, afirmă următoarele: "eu îmi încetez existența ca japonez, devin austriac când lucrez pentru Wittmann."

Pe lângă aceste aspecte, el consideră exemple demne de urmat, creatorii, arhitecții austrieci ai

3.

5. Fotoliul Hop – Wittmann

6. Toki

5.

cumpenei dintre secole, printre care se numără: Otto Wagner, Josef Hoffman și Le Corbusier, unul dintre maestrii modernismului. Despre devotamentul său, despre rădăcinile spirituale adânc implementate în tradiția japoneză mărturisește în cartea sa editată în 1999, cu titlul "Washi and urushi".

În loc să ne mirăm, noi europenii ar trebui să înțelegem că în cultura japoneză este cât se poate de firesc să coexiste contradicțiile sub forma unor sinteze. Un mare ajutor pentru a înțelege acest fapt este mentalitatea zen (meditație), varianta japoneză a budhismului. Astfel, o parte integrantă a conceptului creator a lui Kita o constituie și respectul tradiției.

Pentru firma austriacă Wittman a început să lucreze în preajma anilor '90. Prima colecție de mobilă a fost familia carpetată (fotoliu, canapea, taburet) denumită Hop, concepută în stil "kitaian", organic, colorat, specific asimetric japonez. După aceasta, a urmat în 1999 mobila de sufragerie "Koto", creată într-un stil asemănător, înglobând și o sofă. În decursul rezidenței la Viena în 1993, a fost invitat ca profesor la școala Superioară de Arte Aplicate Viena, unde a predat un semestru. Aici s-a împrietenit cu un alt cosmopolit din Tirolul de Sud, Matteo Thun, o personalitate la fel de colorată ca și el. În amintirile studenților a rămas doar imaginea sa zâmbitoare, spiritul rezervat japonez și o expresie caracteristică "very

nice". Într-o perioadă scurtă a ținut cursuri la firma Vitra și la Universitatea Shien-Chien din Taipei.

În 1997, la expoziția japoneză de la Sevilla, a proiectat un fotoliu cu o denumire caracteristică lui "Multi lingual chair", care a fost ales ca al treilea obiect creat de el în colecția muzeului Moma, din New York. Ca o însumare a experienței profesionale editează în 2001 cartea "The soul of design" (spiritul design-ului). În primii ani ai noului mileniu, Toshiyuki Kita proiectează obiecte electrotehnice mai mult pentru firmele japoneze. Printre acestea se numără cele șase variante ale televizorului "Aquos", ale firmei Sharp din 2001, porta vocea "Miura" pentru Ms System în 2006.

Un alt exemplu este vasul de fiert orez "Rizo" și robotul "Wakamaru" pentru Mitsubishi. Totodată, proiectează și obiecte care reflectă cultura și spiritualitatea japoneză: lămpile "Aoya" (2005) din hârtie tradițională washi, respectiv în 2002 setul de tacâmuri "Hana" pentru renumita fabrică de porțelan Arita.

Mai târziu, proiectează din nou pentru firmele europene, în 2005 elaborând fotoliul "Tok" pentru firma norvegiană arhicunoscută Stokke, din materialele specific scandinave (elemente presate - stratificate). În 2007, firma italiană Meritalia, cunoscută după mobilele carpetate cu tentă de umor, primește de la Kita garnitura "Toki", care este formată din elemente carpetate, mobile, colorate. Obiectul poate cel mai personal și cel mai caracteristic al lui Toshiyuki Kita este ceasul de mână "Two points" (două puncte) cu două cadrane, care a fost creat în 1991. Acest obiect certifică faptul că, în conformitate cu caracterul tradițional simbolist al artei japoneze, creatorul lui în mai multe culturi, diverse locații și diferiți timpi totuși știe întotdeauna ora exactă.

Vásárhelyi János – designer

7. Toki

6.

7.